

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 31 sierpnia 2018 roku

ZEW.422.17.2018.AB

**Pani
Anna Zalewska
Minister Edukacji Narodowej**

od lat w szczególnym zainteresowaniu Rzecznika Praw Dziecka pozostaje sytuacja uczniów z różnego rodzaju deficytami. Wynika to nie tylko z ustawowego obowiązku Rzecznika¹, ale przede wszystkim z liczby kierowanych w tym zakresie wniosków o podjęcie interwencji. Podkreślenia wymaga, że edukacja dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest zagadnieniem szczególnym dla każdego społeczeństwa, bo jest to uczeń wymagający, stawiający szkole trudne wyzwania.

Wielokrotnie występowałem do Ministra Edukacji Narodowej wskazując na problemy tej grupy dzieci², wnosiłem także uwagi do opiniowanych aktów prawnych³. Z kierowanych do mnie interwencji nadal jednak wynika, że zarówno rodzice dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, jak i same dzieci, borykają się z wieloma problemami szkolnymi, a obowiązujące uregulowania prawne nie zawsze są stosowane w praktyce przez dyrektorów szkół i pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych. Można odnieść wrażenie, że nie wszystkie osoby odpowiedzialne za ich realizację po prostu je znają. Skarżący sygnalizują też problemy w realizowaniu przez szkoły zaleceń z opinii i orzeczeń

¹ *Rzecznik szczególną troską i pomocą otacza dzieci niepełnosprawne* – art. 3. ust 4. Ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2017 r. poz. 922).

² ZEW/500/26/010/AM, ZEW/500/27/2011/AM, ZEW/500/1-2/2013/MT, ZEW/500/21-1/2014/AM, ZEW/500/28-1/2014/MP, ZEW.422.18.2015.ES, ZEW.422.30.2015.JF, ZEW.422.9.2016.ES, ZEW.45.2016.MP, ZEW.422.11.2017.JF.

³ ZEW/071/6/2010/AM, ZEW/071/6-1/2010/AM, ZEW/071/6/2011/AM, ZEW/023/9-2/2011/AM, ZEW/023/11-2/2011/AM, ZEW/45/6-7/2012/AM, ZEW/023/5-2/2012/AM, ZEW/023/8-2/2012/AM, ZEW/023/12-3/2012/AM, ZEW/023/1-2/2013/EM, ZEW/023/6-3/2013/JF, ZEW/071/11-3/2014/MP, ZEW.400.9.2015.JK, ZEW.200.21.2017.JF, ZEW.400.11.2018.JBR.

wydawanych dzieciom przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Opisują przypadki braku tolerancji wobec tych uczniów (dotyczy to w szczególności dzieci z zaburzeniami zachowania i emocji) i wynikające z braku zrozumienia potrzeb tych dzieci konflikty w zespołach klasowych, niejednokrotnie obejmujące już nie tylko dzieci, ale i dorosłych. Rozżaleni rodzice wskazują na problem wykluczania ich dzieci z grona rówieśników, z życia klasy (niekiedy wręcz izolację) oraz brak dostatecznego wsparcia udzielanego im w nauce, w budowaniu relacji społecznych, a samym rodzicom – w ich wychowaniu.

W trosce o realizację praw dzieci ze specjalnymi potrzebami (ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci z dysfunkcjami) powołałem *Zespół ds. Wypracowania Zaleceń do Pracy z Dziećmi ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi*. W jego skład weszli: pedagodzy specjaliści i psycholodzy, członkowie organizacji pozarządowych działający na rzecz wspierania dzieci z niepełnosprawnościami i deficytami rozwojowymi, a także pracownicy naukowo-dydaktyczni oraz rodzice uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zadaniem *Zespołu* było wypracowanie propozycji rozwiązań systemowych, których realizacja mogłaby poprawić sytuację tych dzieci w systemie edukacji. Wnioski z prac tego *Zespołu* przekazuję Pani Minister w załączeniu.

Zdecydowana większość kierowanych do mnie interwencji dotyczy ogólnodostępnych szkół podstawowych. W ocenie Rzecznika Praw Dziecka idea edukacji włączającej jest ze wszech miar godna poparcia i wdrożenia w jak najszerszym zakresie. Dlatego uznałem, że zdiagnozowanie sytuacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnodostępnej szkole podstawowej może w istotny sposób przyczynić się do sformułowania wniosków służących rozwiązaniu występujących problemów. W tym celu zleciłem przeprowadzenie badań sondażowych na ten temat naukowcom z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – dr hab. prof. UMCS Agnieszce Lewickiej-Zelent i dr Dorocie Chimicz. W tworzeniu narzędzi badawczych – ankiet skierowanych do dyrektorów szkół, nauczycieli i rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – aktywnie uczestniczyli także członkowie *Zespołu*. Badaniem objęto 76 losowo wybranych szkół z uwzględnieniem reprezentacji wszystkich województw oraz sytuacji szkół wiejskich i miejskich. Ankiety wypełniło 70 dyrektorów, 1935 nauczycieli i 445 rodziców.

Pozyskane w toku badania opinie dyrektorów, nauczycieli i rodziców, przedstawione w formie raportu, przekazuję Pani Minister z wnioskiem o zapoznanie się z zawartymi tam spostrzeżeniami dotyczącymi sytuacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Jednocześnie, działając na podstawie art. 10a oraz art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2017 r. poz. 911), zwracam się do Pani Minister z wnioskiem o podjęcie działań ukierunkowanych na poprawę sytuacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i zagwarantowanie, że ich prawo do nauki w warunkach zapewniających im pełnię rozwoju będzie realizowane. Wnoszę również o włączenie ww. problematyki do zadań wykonywanych w sposób szczególny przez Kuratorów Oświaty w ramach nadzoru pedagogicznego.

Z wyrazami szacunku
Marek Machalski

Załączniki:

1. Raport Rzecznika Praw Dziecka przygotowany na podstawie sondażu opinii rodziców, nauczycieli i dyrektorów szkół dotyczący zaspokajania potrzeb i respektowania praw uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) w ogólnodostępnej szkole podstawowej
2. Zalecenia Rzecznika Praw Dziecka w zakresie rozwiązań systemowych usprawniających kształcenie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi